НАША БУДУЧЫНА

Цана асобнага нумару 200 м. п.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Вострабрамская вул. 9 (Ostrobramska 9).

Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 штодня апрача сьвяточных дзён.

Выходзіць раз у тыдзень.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкаў да хаты 800 м. п. Для заграніцы ўдвая даражэй.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад ня вертаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 400 мк., сярод тэксту 600 мк. і на апошняй страніцы 200 мк. за радок пэтыту ў 1 шпальт.

№ 4. Субота, 27-га студня 1923 г. Год II.

Новае ў урадовай праграме.

Найважнейшым месцам для нашага нацыянальнага жыцьця ў праграме ураду Польскае Рэспублікі хіба што трэба лічыць заяву прэм'ер-міністра генарала Сікорскага аб аздараўленьні адміністрацыйнага апарату на так званых „крэсах всходніх" (гэта значыць ў нас) і дэкляраваньне ўрадаваць строга па Конституцыі.

Якая-б ня была сама па сябе Конституцыя, а поўнаё спаўненьне яе прадпісаньняў ведама што лепшае за сваволю бюрократычна настроеных, вельмі часта наехаўшых да нас з Пазнані, ці Галіцыі вураднікаў.

Ня менш важным зьяўляецца заяўленьне прэм'ера аб павялічэньні выдаткаў на народную асьвету наагул і асабліва на народныя школы. На жаль толькі, што п. прэзэс міністраў як бы незнарок пераплыў міма самага балючага месца ў школьным пытаньні гэта ці будзе сьвята захоўвацца прынцып матчынае мовы. З гэтага было-б відаць, што цяперашняя сыстэма паланізацыі беларусаў праз школу з грунту адыйшла-б у гісторыю і гэтым развязалася-б так зло заплутаная ў нас школьная справа.

Афіцыяльнае выступленьне ўраду па школьнай справе настолькі яшчэ тумнна зрэдагована, што хіба найвыдатнейшым месцам па гэтым пытаньні трэба лічыць рэпліку п. прэм'ера да беларусаў і украінцаў, што яны ў „сэнсе школьных справаў і рэлігійнай свабоды, а таксама ў сэнсе гаспадарчым могуць разлічаць на сапраўды прыхільнае становішча ўраду".

Як далёка, ці блізка гэта ад сучасных дамаганьняў паслоў беларусаў і ўкраінцаў пакажа бліжэйшая ўрадовая практыка ды само жыцьцё.

Новыя ноткі ў вуснах новага прэм'ера Польшчы чуюцца ясна, чакаць застаецца толькі рэальна новага палітычнага курсу ў адносінах да тых, каго ранейшыя польскія ўрады ад Скульскага аж да Вітоса і Дашынскага, якія прывыклі лічыць нас за нацыянальнасьці, якія-б заслужвалі з іх боку тую, ці іншую пашану іх жыцьцёвых інтарэсаў і іх прыродна-чалавечых асаблівасьцяў.

Ці ня лішня позна бяруцца за розум дужыя гэтага сьвету, ці знойдзецца ў шырокіх народных беларускіх масах жывая вера ў новыя досіць сур'ёзныя абяцанкі.

Бо вельмі зьняверыўся наш сярмяжны народ на ранейшых зусім аўторытэтных абяцанках найдастойнейшых прадстаўнікоў польскае ўлады, нажаль заяўляўшых аб гэтых абяцанках, калі так можна сказаць, не для іншага чаго, як толькі для архіўнага вольнадумства іх аўтараў.

✦✦✦✦

Аб нашых лясох.

У абароне нашых лясоў.

Беларускі Пасольскі Клюб падаў у Сойм сьпешную прапазыцыю гэтага зьместу:

Пасьля Рыскага міру на абшарах так званых Kresów Wschodnich пачалася сьпешная вырубка лясоў належучых да прыватных уласьнікаў. Вырубка гэтая дайшла да найбольшага напружэньня ў 1922 г. На усіх абшарах т. з. Kr. Wsch. безупынна рубяць усе лясы нават маладыя. Вырубка адбываецца бяз усякай сыстэмы з выразнай шкодай для Гаспадарства і Краю, а выдатнай карысьцяй для абшарнікаў і спэкулянтаў.

Дрэва з вырубленых лясоў бадай цалком вывозіцца за граніцу і толькі маленькая частка астаецца ў Рэчыпаспалітай, але і тая ня ідзе на адбудову сялянскіх гаспадарств зруйнаваных вайной, бо цэны на дрэва, заўпленае праз капіталістаў, спэкулянтаў, так высокае, што бедны селянін ня мае магчымасьці купіць.

Дык вось-жа бачым, як Край непаўстрымана агалачваецца з лясоў, і праз гэта робіцца агрвамадны убытак для мясцовай гаспадаркі, а адначасна руйнуецца дабрабыт Гаспадарства. У ваўсім гэтым беспарадку агульнага ніштажэньня лясоў праз іх уласьнікаў можна згледзіць няверу ў іхніе заўтра на т. з. Kresach Wschodnich, бо гэтыя-ж уласьнікі бадай лічаць за свой абавязак паздбыцца лясоў, творчы гэтым у жыцьці Краю і цэлага Гаспадарства палітычнае абурэньне і няверу.

Калі ў пару ня спыніцца нячуванае агульнае ніштажэньне лясоў на „Крэсах", дык Край у хуткім часе астанецца зусім без лясоў.

Дзеля гэтага прапануецца Сойму прыняць гэткую пастанову:

Даручаецца Ураду, каб неадкладна:

1. Ураз-жа рашуча спыніць прадажу, вырубку і вываз лесу праз прыватных уласьнікаў.
2. Каб скарбовыя лясы таксама не прадаваліся і не вывазіліся.
3. Каб быў апрацованы праект уставу аб нацыяналізацыі ўсіх лясоў.
4. Каб было выдадзена права, па якому лес мог-бы стацца больш даступны перш-на-перш на адбудову зруйнаваных праз вайну гаспадарстваў, пасьля на дровы, рэшта, каб прадаваласі ў абставінах адпаведных пляновай гаспадаркі.

Каму карысна ніштажэньне нашых лясоў? Чорнай хаўрузіі, у якую увaходзяць абшарнік, спэкулянт і генарал Вулак-Балаховіч. Гэты генарал, ведомы беларусам па сваіх неўдалых авантурах, узяў у спэкулянтаў падрад на вывозку дрэва з Белавежскай пушчы з 12000 дзесянцін. Дрэва гэтае ужо вывез сам былым пагромным „войскам". Цяпер генарал атрымаў яшчэ 30000 дзесянцін лесу.

Дык будзем-жа мы помніць, каму карысна нашае няшчасьце.

Ніштожаць лясы. (Дунілаўскі п.) Ніколі ў нас так не зьніштожалі лясы, як у сёлетнім годзе. Панаехала шмат лясных спэкулянтаў, адкупляюць у паноў лес, высякаюць без ніякай асьцярогі і адпраўляюць у Польшчу. Спэкулянты вельмі чамусьці спешаюцца і апрыч таго, што дрэва атпраўляюць на хурманках да чугуначнай станцыі Парафіянава, яны направілі вузкакалейку папсутаю ад часу вайны. І лес вывозяць безупынна. Сяляне зарабляюць вялікія грошы адвозячы дрэва да чугункі. Але ёсьць сьвядомыя сяляне, якія добра разумеюць, што ў хуткім часе прыдзецца са ўсяго гэтага дрэнныя плады зьбіраць.

Беркіна.

Лясы нашыя ніштожацца, багацьце краю рабуецца.

Бедныя лясы нашыя, калісь багатыя, непраходныя, натхненьне, радасьць паштаў! Гінеце вы, мілыя, пераводзецеся на мільёны паноў-абшарнікаў. Высякаюць, рэжуць вас на павал, у шчэнт і вывозяць з нашага краю,—адны пні да гальлё застаецца. З жахам глядзіць наш селянін на шэры голы абшар, які наўстае на мейсцы ранейшых пушчаў.

Дзе-ж гаспадар сапраўдны нашае зямелькі? Чаму-ж ён не бароніць нашага багацьця? Чаму даваліе грабежнікам, новым спэкулянтам рабаваць наш край, не пакідаючы насеньня?

Едзеце вы хвойкі, мілыя, гордасьць краса нашая ў край чужы, далёкі, і нашаму брату-мужыку, не з чаго будзе пабудаваць сабе хатку.

Лясы, пушчы нашыя мілыя! Толькі той вас ня любіць, не шануе, ніштожыць, хто прыблудай лічыць сабе на зямліцы, з якой вы кормііцеся, хто часовым ўларом лічыць сябе над вамі.

Плачыце вы, ёлачкі і хвойкі мілыя, пад няшчадным тапаром, — плачам і мы, людзі вясковыя, тубыльцы адвечныя краю нашага што з вамі зжыліся, зрадніліся!

Паны багатыя — гора не знаўшыя, купцы нячулыя, на грошы сквапныя, пераводзяць вас на марачкі, каб лягчэй пераносіцца з імі з мейсца на мейсца, а мы, людзі тутэйшыя, карані моцныя, невылазныя, застаёмся з вамі, пні сьвежыя, смалістыя, гора разам гараваці, крыўду раскаваць, гора перадаць для маладой порасьлі.

Не шкадуюць цябе, бор густы, хваёвы, ні пан-абшарнік, ні купец-спэкулянт, не шкадуе цябе і той наш братмужык, што за маркі няшчасныя, за дробныя крошкі ад стала багатага, дапамагае гэтым грабежнікам вывозіць твае хвойкі стромкія.

Праклянцем для губіцеляў сваіх шуміш ты, стары бор, праклянцьце твае павісае і над тымі вёскамі людными, скуль людзі дрэнныя неразумныя на сваіх коніках вывозяць з абшараў твае хвойкі роўненькія, без лясу памёршыя.

Не дачуліся голасу твайго, перасьцерагаючага, людзі простыя, вясковыя, што за іх працу ганебную ў лесе шумным хваёвым праклянаць іх будуць дзеткі родныя, патомныя, апынуўшыся пасьля бацькоў бяз дрэўка—хвоечкі.

Схамяніцеся вы, людцы тутэйшыя, сярмяжныя, паразмысьліце сваім розумам, ці-ж без вас, прапоўных здолаюць грабежнікі зьнішчыць лясы нашыя, шматвековыя? Паны-абшарнікі цяпер хоць і магутныя, купцы-спэкулянты хоць багатыя і з тоўстым каркам, але рукі ў іх дэлікатныя, белыя і высеч - вывезьці лесу самі яны без нас ня здолюць.

Схамяніцеся, паразважце, ўсёй грамадой як ратаваць вы лес родны згаварыцеся, неразумных суседзяў навучыце вы, а здрайцаў і выраднаў правучыце вы, і аддзякуюць вас лясы цемныя, шумлівыя і благаславяць вас дзеткі і ўнукі патомныя!

Баўтручонак.

✦✦✦✦✦✦✦✦

С. К.

Задачы соцыяльнае страхоукі.

(Гл. № 1 „Н. Б.").

Ведама, што дзеля забясьпечаньня на выпадак хваробы гэтае масы насяленьня ужо і ў спакойны час патрэбны былі сотні мільёнаў марак, а цяперашнія часы, разумеецца, што мільярды, як мы гэта можам бачыць з гэтае таблічкі.

Даходы і расходы касаў хворых.

Год.	Даходы.	Расходы.	На 1 сябра касы.	
	У мільёнах марак.		Даходаў.	Расходаў.
1900	177,8	171,6	19	18
1910	379,3	350,5	29	27
1914	595,4	502,5	38	32
1920	3.847,4	3.014,5	225	175

У сярэднім на аднаго сябра касаў даходы складалі ледзь значную велічыню, часьць якое да таго-ж уносілася гаспадарамі. Алё з гэтых нязначных уносаў складаліся вялізныя сумы, павзволіўшыя гэтак арганізаваць і паставіць справу, што Нямеччына паправу служыць узорам дзеля ўсіх іншых краёў, пэўна, што доўга яшчэ будзе стаяць у гэтым сэнсе на першым месцы.

Нам могуць задаць пытаньне, як расходаваліся сабраныя сумы? Якая часьць аддавалася на хворых? Грошаў, як бачым, сабіралася шмат, а расходавалася, як паказвае табліца, амаль ня ўсё. І можа быць, што шмат грошаў ішло на пабочныя мэты, можа быць, што вядзеньне справы каштавала дорага, ажно дзеля самых хворых сябраў касаў заставалася вельмі мала?

Гэткія лічбы могуць высьвіць адказ на гэтае пытаньне.

Затрачана на грашав. падмогі і лячэбную падмогу і на вядзеньне справы ў прац.

Год.	Грашавыя падмогі і лячэбная падмога.	Вядзеньне справы.
1900	92,0	5,6
1910	[illegible]	5,8
1914	[illegible]5	9,5
1920	[illegible],2	10,5

За ўсе дваццаць гадоў вялізарнейшая часьць расходаў ішла на карысьць хворых, а процэнт расходу на вядзеньне справы не перавышаў звычайнага дзеля гэтае справы проц., і быў, праўдзівей, нават крыху меншым.

Нам незастаецца нічога даваць да ўсіх гэтых лічбаў, тутака прыведзеных. Яны даволі красамоўна гавораць самі за сабе і аднае на пастаўленае ў пачатку гэтага артыкулу пытаньне—што даюць сваім сябрам касы хворых—выяўляецца само сабою.

Адсюль-жа лёгка вывесьці і соцыяльнае, грамадзкае значэньне страхоўкі на выпадак хваробы.

Уплыў яе на культурнае і матар'яльнае палажэньне шырокіх працоўных масаў Нямеччыны сапраўды вялізарны. Даючы матар'яльную падмогу пры згубе заробку ў выпадку хваробы, касы хворых гэтым забясьпечваюць шырокія масы ад жабрацтва; арганізацыяй шырокае і досіць добрае лячэбнае падмогі касы хворых памагаюць узмацаваньню народнага здароўя, перашкаджаючы яго фізычнаму выраджэньню.

Калі гэтыя рэзультаты страхоўкі рабочых важны з пункту гледжаньня грамадзянства і дзяржавы, дык яшчэ важней яны дзеля самае рабочае клясы. Падмога касаў хворых (праз цэлы нагод) ухіляе і амаль што зьнішчае конкурэнцыю ў рабочай грамадзе з боку тых, якія трапілі ў беднасьць церааз хваробу і тым узмацняе іх пазыцыю ў

Інтэрпэляцыя

Кс. Ад. Станкевіча і сяброў Беларускага Клюбу да Міністра Унатраных Спраў у справе канфіскацыі „Нашай Будучыны“.

„Ня гледзячы на тое, што арт. Канстытуцыі 104, 105, 109 усім грамадзянам Польшчы, якой бы яны ня былі нацыянальнасьці і рэлігіі абясьпечывае свабоду думкі, перакананьнёў, волю прэсы, права абароны і разьвіцьця сваей нацыянальнасьці і мовы, польская адміністрацыя на месцох пастаянна ў адносінах да беларусаў паступае наадварот“.

Далей выказываецца беспадстаўнасьць канфіскаты № 2 1922 г. і № 2 1923 г. і ў канцы даюцца такія запытаньні Міністру Унутраных Спраў:

1. Ці маніцца загадаць Камісару Ураду гор. Вільні зьняць арышт з названых NN „Нашай Будучыны“?
2. Ці ведама яму аб такай самаволі Камісара гор. Вільні?
3. Што п. Міністар думае зрабіць, з мэтай абароны праў Канстытуцыі для беларусаў грамадзян Польшчы ад самаволі Камісара Ураду гор. Вільні?

барацьбе з капіталам за лепшую аплату і лепшыя варункі працы, што ў сваю чаргу вядзе да падвышэньня матэр'яльнага і культурнага роўня рабочых масаў.

Дзеля гэтага рабочая кляса ў ліку сваіх клясавых праграмных трэбаваньняў у кірунку социяльнае страхоўкі высунула трэбаваньне аб тым, каб страхоўка пакрывала ўсю згубу рабочым заробку, каб матар'яльны цяжар страхоўкі быў накладзены толькі на працадаўца і каб кіраваньне справамі касаў было перадана толькі рабочым, бяз удзелу працадаўцаў, як гэта мае месца цяпер. Гэта апошняе трэбаваньне ня меньш важнае, як два першыя матэр'яльныя па сваім характары. Але трэба пры гэтым зазначыць, што важна ня толькі ўхіленьне працадаўцаў ад уплыву на кіраваньне справамі касаў, бо іх інтэрас сходзіць толькі да найбольшага скарачэньня расходаў касаў, а не да нармальнае пастаноўкі іхняе работы. Трэба яшчэ кіраваньне касамі паставіць на сапраўды дэмакратычны грунт, які толькі й адпавядае інтарэсам рабочае клясы і ўсімі спосабамі ўхіляцца ад перарабленьня касаў у бюрократычныя установы, што дабрадзействуюць над рабочымі зьверху, як гэта вольна, ці нявольна выйшла з касаю хворых места Вільні.

Гэткім чынам робіцца зразумелым, якія пэрспэктывы рысуюцца перад заведзенымі цяпер ува ўсёй Польшчы і ў нашым краі касамі хворых, якія практычна асновы іхняе дзейнасьці і як трэба да іх аднесьціся.

Ведама, мы пэўны, што шырокія дэмократычныя слаі насяленьня, бяз розьніцы веры й нацыянальнасьці спаткаюць належным чынам настолькі важны акт, пакуль яшчэ гэтак беднага соцыяльнага законадаўства Польшчы.

На канчатак зазначым, што соцыяльная страхоўка не канчаецца толькі на страхаваньні ад хваробы і на выпадак мацярынства, што робіцца касамі хворых. Есьць яшчэ і іншыя гатункі соц. страхоўкі, як ад няшчасных здарэньняў, інваліднасьці (калецтва) і г. д.

Але аб гэтым мы пакінем да чарговага разу.

(Канец.)

Беларускі Дзяржауны Унівэрсытэт у Менску.

Беларускі Дзяржаўны Унівэрсытэт мае сваім заданьнем гатовіць кваліфікаваных інтэлігэнтных працаўнікоў дзеля працы на тэрыторыі этнаграфічнай Беларусі. Бяручы пад увагу тое, што Беларусь — гэта край на 80 проц. беларускі і сялянскі. Унівэрсытэту прыдаецца, па меры магчымасьці, пэўны ўклон у бок больш дэталічнага азнаямленьня з Беларускім краем і беларускім народам

Дзеля таго, што ранейшая сярэдняя школа на Беларускі не давала сваім вучням веды беларускай мовы і беларускай гісторыі, а новая школа яшчэ не ўстанавілася, як мае быць, Наркамэт Асьветы Беларусі і Праўленьне Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту пастанавілі зрабіць усё належнае, каб кожны студэнт, які будзе канчаць Беларускі Дзяржаўны Унівэрсытэт, быў знаёмы з беларускаю моваю, а кожны студэнт гуманітарных аддзяленьняў і сэкцый — быў знаёмы з беларускаю гісторыяю. Дзеля гэтага беларуская мова ўведзена, як абавязковая дысцыпліна на ўсіх факультэтах, а беларуская — на ўсіх гуманітарных аддзяленьнях і сэкцыях Пэдфаку і Фону. Беларускую мову выкладае Я. Лёсік, а беларускую гісторыю — Ігнатоўскі.

Студэнцтва вельмі прыхільна і вельмі ўважна адносіцца да гэтых дысцыплін і здае залікі па іх у першаю чаргу.

На этнолёга-лінгвістычным аддзяленьні Пэдфаку згодна з асаблівасьцямі Беларускага краю, зьвернута належная ўвага на знаёмства з мовамі і культураю нацыяльных меншасьцяў Беларусі. На гэтым аддзяленьні маюцца такія выдатныя вучоныя, як праф—ры Пічэта, Нікольскі, Маркон і Карскі (запрошан, але яшчэ ня прыехаў).

Таксама важна адзначыць, што беларуская мова пакрыху становіцца выкладовою моваю. Апрача Ігнатоўскага і Лёсіка пабеларуску выкладае гісторыю беларускай літэратуры (на этнол.—лінгв. адцз.) лектар Петуховіч вядзе практычныя заняцьці са студэнтамі асыстэнт па катэдры бел. гісторыі — Друшчыц.

Апрача ўсяго вышэйсказанага пры выкладаньні ўсіх навуковых дысцыплін асаблівая ўвага адводзіцца Беларускаму краю.

Тыя вялікія посьпехі, якія зроблены за мінулы год у справе будаўніцтва Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту даюць пэўнасьць, што ў блізкай будучыне малады Унівэрсытэт стане вельмі паважным навуковым цэнтрам і будзе мець вялізарнае значэньне для ўсёй этнаграфічнай Беларусі.

Р. Д.

Палітычныя падзеі.

Французы зьдзекуюцца над немцамі ў Рурскім басэйне. Акупацыйныя ўлады і далей учыняюць арышты. Арыштаваных 26 прамыслоўцаў. У канцы г. м. будуць судзіцца ваенным судом.

У арэшце прэзыдэнта краёвага скарбу Геклінга прыймалі удзел ангельскія афіцэры

Работнікі ўрадовых капальняў забаставалі. Акупанты спадзяюцца хутка установіць парадак. За нямецкую непакорнасьць Францыя мае заняць Мюнстер. Тэлеграф, тэлефон і таможныя зборы будуць пад французскім кантролем.

Як пратэст супроць акупацыі нямецкія банкі зачынены. Біржа не працуе.

Цантральны Камітэт прафэсыянальных Саюзаў ангельскіх рабочых партыяў і фракцыі работнікаў ў парлямэнце асудзілі уваход французаў у Рурскі район з збройнаю сілаю.

Цантральны Камітэт Агульнае Канфэрэнцыі Працы зьвярнуўся да грамадзянства Францыі з адозваю, у якой пратэстуе проціў збройнае акупацыі Рурскага району.

Старшыня Расейскага В. Ц. К-а Калінін апублікаваў адозву да народаў міра з пратэстам проці акупацыі Рурскага району, бачучы ў гэтым гвалт над самавызначэньнем народаў і магчымасьць новае вайны.

У Японіі. Уціск японскае улады над камуністамі вызваў між вучашчаюся моладзью зацікаўленьне сацыяльным пытаньнем. Студэнтамі Такійскага унівэрсытэту арганізавано вобчэство дапамогі пралетарскаму руху. Як пішуць Японскія газэты Улада напала на след рэвалюцыйнае арганізацыі.

Савецкая Украіна. В. У. Ц. І. К. зацьвярдзіў гербавую пячаць і гандлёвы штандар У. С. С. Р. Штандар чырвонага коляру з надпісам У. С. С. Р. і рысункам рыбы.

У Кітаі. Капіталісты з мэтаю большае эксплуатацыі Кітаю выкарыставываюць і навуку Хрыста, чым вызвалі пратэст кітайскага студэнцтва. Вось выпіска з гэтага пратэсту: „Капіталісты ўсіх нацыяў, хто-б яны ні былі — англічане, амэрыканцы, японцы або французы — адны за другімі пралазяць у Кітай з мэтаю эканамічнае эксплуатацыі. Усялякія капіталістычныя краі будуюць у Кітаі хрысьціянскія цэрквы, якія памагаюць умацаваньню капіталізму ў Кітаі. Яны ствараюць арганізацыі Маладых Хрысьціанаў у Кітаі з мэтаю грубага выкарыстываньня Кітайскага несьвядомага грамадзянства“.

У Польшчы. Прэм'ер міністрэў гэн. Сікорскі сказаў перад Соймам праграмную прамову, якая вызвала абурэньне сярод правіцы.

Клайпэда. Канфэрэнцыя паслоў ў Парыжы вынясла пастанову утрымаць свой уплыў над Клайпэдай мірным спосабам.

Бэльгійскі урад прызнаў Літву de jure.

Супроць фашызму.

Испалком профінтэрна зьвернуўся да Амстэрдамскага Інтэрнацыяналу з прапазыкаю арганізаваць зьмешаны камітэт дзеля аб'еднаньня спосабаў барацьбы з міравым фашызмам (правым рухам).

На дапамогу меншасьцям.

Арганізавана цантральна—усходняе выдавецства з мэтаю дапамогі грамадзянскаму і культурнаму разьвіцьцю нацыянальных меншасьцяў Р. С. У. С. Р.

Верасьнёвае панно.

У Барнадынскай прысадзе шапочуць пажоўклыя лісьці,
Ледзь прыкметны на сьцежках бліскучыя скуркі каштанаў,
І вада у Вяленцы ад зімна сіней і празрысьцей,
Гаманіць з камянём аб працёкшых гадох бяз устану...

... І выходзіць між дрэў, у патаёмную вечара пору,
Князь апошні Літвы, у хвалях гаснучых зыбкага сьвету,
З барадой кучаравай—дасьпелых каштанаў калёру,
Са струсёвым пяром, што як воблак над чорным бірэтам.

І, суваючысь крокам павольным па сьцежынках саду,
Ен усходзе на гору, падходзіць да вежы цаглянай,
І, апёршысь рукой пад плашчом на злачоную шпаду,
На прыціхшае места глядзіць аж да самага рана...

І чакае... пакуль не засмуціцца ноч над ракою,
Над вадой пабялеўшай прытуляцца сонныя мары,
І ў празрыстай імгле паплывуць лебядзі чарадою,
А над іскрамі росаў праблысьне апратка Барбары...

Ганна Галубянка.

Суліма.

Што такое „Wyzwolenie“ з беларускага пункту гледжаньня.

Уплывы ў партыі вялікай групы ахвіцэраў, у часцы ахвіцэраў дэфэнзывы, выклікае асабліва цяжкае сумлеваньне.

І вось чаму.

Адна з самых страшэнных балячак нашага краю, — праўдзівы, „гішпанскі каўнер“ (такая дрэнная хвароба...) на шыі нашай Краіны,—адзін з самых ядавітых скарпіёнаў, якімі польская ўлада думае прывязаць да сваей дзяржаўнасьці насяленьне „Беларускіх Крэсаў“ гэта—так званае „асадніцтва“, вайсковая каланізацыя пагранічных паветаў Беларусі прышлым элемэнтам ахфіцэраў і жаўнераў здэмабілізаваных частак польскай арміі.

Гаспадарчая нялепасьць і шкоднасьць, вайсковая неразумнасьць гэтых аракчэеўскіх вайсковых пасяленьняў, паміма усіх другіх небясьпекаў, разьвядзеньне гэтага польскага казацтва на беларускай сялянскай сьпіне—агульна прызнаны.

Але абураючае, шкоднае і злое асадніцтва дае пакуль дабрабыт, таму самаму слою быўш. вайсковых ахвіцэраў і жаўнераў, да якіх належаць паказаныя элемэнты лідэраў Wyzwolenia... Ясна apriori, што чакаць ад партыі Wyzwolenia з гэтай галоўнай балячкай для нашага сялянскага жыцьця няма чаго спадзявацца...

І запраўды пытаньне аб асадніцтве — самае склізкае ў праграме Wyzwolenia.

На гэтым пытаньні, як на прабірным камені, ляпей за ўсё можна пабачыць хвальшывае золата дэмагогіі гэтых „мураваных людзей“, з Wyzwolenia, прадстаўнікоў „грамады арганізаваных мужыкоў“...

У сваей пастанове ад 12 чэрвня партыя заяўляе, што „асабліва будзе бараніць сваю родную зямельку ад пераходу ў чужацкія рукі“.

Але пастаянна, зумысьля зьмешваючы тэрмін „Незалежная Бацькаўшчына“ (разумеючы пад ім Польшчу) з тым, што пад гэтым тэрмінам разумее беларус, Wyzwolenie відаць, ня лічыць рукі якога небудзь галіцыйскага ці пазнанскага асадніка для беларускай зямелькі чужацкімі.

Нават панская Хіена—супраць жаўнерскай каланізацыі нашага Краю, нават № 22 выдаў асабліва выдатную перадвыбарную адозву, ў якой даюць рэзкую, зьнішчаючую крытыку палітыкі асадніцтва, з пункту гледжаньня мяйсцовага беларускага жыхарства.

А партыя Wyzwolenia, гэтая „грамада арганізаваных мужыкоў“, якія стогнуць ад гэтага бізуна—асадніцтва, якіх да апошняй магчымасьці рэвалюцыйнізуе гэта палітыка калянізацыі, да кроплі скапіраваная праз Польшчу, з так абураўшага калісь палякаў пруска-пазнанскага арыгіналу—займаецца ў сваей праграме „беларускай“ да яе прадмове, дазіраваньнем гэтае атруты, раз'ядаючай эканамічнае, маральнае і проста фізычнае здароўе нашае вёскі і пагражаючай сялянскаму арганізму вострым ці хранічным краватокам.

Wyzwolenie нічога ня мае супроць таго, каб „жаўнеру з Польшчы“ даць беларускую зямлю, бо „на Крэсах знайходзіцца больш зямлі, як у Польшчы... Пры гэтым партыя страшэнна непакоіцца, каб такім яе дазволам ня былі „пакрыўджаны тутэйшыя сяляне“.

Магчыма, што прасьцей за ўсё былоб „арганізованым беларускім мужыкам“ Wyzwolenia ня даваць свайго дазволу на такое дзела, хоць бы па прыкладу № 22.

Але, як бачам, традыцыі быўш. ахвіцэраў польскае арміі, традыцыі польска-беларускіх патрыотаў, якія спрытна зьмешваюць у сваей праграме паняцьце польскай Бацькаўшчыны з беларускім, абавязваюць шмат больш, чым тая „мужыцкая фразеолёгія, якой адведзена такое шчодрае агітацыйнае места ў праграме, адозвах і прамовах партыі Wyzwolenie. Таму, калі вызваленцы ў прадмове да свае праграмы, едка заўважываюць па адрэсу пястаўцаў, што яны „адною рукою памагаюць мужыку, а другою гладзяць пана“ то аб самых вызваленцах можна сказаць, што яны „адной рукой памагаюць беларускаму селяніну, а другою гладзяць яго лютага ворага - польскага асадніка!!.

І калі тыяж вызваленцы правільна гаворац у сваей праграме, што „паны глядзяць на мужыка, як на свайго каня“, то што сказаць аб самых вызваленцах, аб той партыі, якая галасамі паверыўшых ёй беларускіх мужыкоў, — верхам на гэтым мужыцкім каню вывезла да Сойму і Сэнату такіх „мураваных“ абаронцаў самых лютых сацыяльных ворагаў нашага селяніна, якімі зьяўляюцца польскія асаднікі.

Гэты новы вораг — горш за старога ворага — пана-абшарніка, бо той ужо выміраe, дажывае свае апошнія дні, а гэты пры поўнай дапамозе усемагутнай у Польшчы ваенна — сацыялістычнай групы, якая складаецца з левых партый, у тым ліку і Wyzwolenia, — яшчэ пакажа сябе беларускаму селяніну.

Пакуль асадніцтва — яшчэ толькі дзіця ў калысцы, пакуль „балаўніцтва“ асаднікаў — толькі кветачкі. Ягадкі яшчэ на перадзе!...

Такім чынам, усё, што вышэй было говарана аб запраўдным сацыяльным абліччы і праграме партыі Wyzwolenia, дае нам падставу адмо-

Новыя савецкія грошы.

Народны К-т Фінансаў вырабіў праект выпушчэньня новых грашовых знакаў на 1923 г. Кожны рубель 1923 г. будзе раўняцца аднаму мільёну рублей 1921 г.

Лазанская канфэрэнцыя

Мабыць распадзецца на нічым як і усе іншыя, канфэрэнцыі. Антанта ня хоча зьнізіцца каб пайсьці на уступкі Турцыі, а туркі, ўвайшоўшы ў цясьнейшыя зносіны з саветамі, цьверда стаяць на сваім.

Весткі з Сойму.

Старшыня Беларускага Пасольскага Клюбу гр. Тарашкевіч выступіў у Сойме з вялікай прамовай, якая будзе зьмешчана ў чародным нумары.

Беларускі клюб падаў інтэрпэляцыю да прем'ера міністраў у справе крыўд чынімых праз польскае войска на беларускіх абшарах.

У інтэрпэляцыі шмат гаварыцца аб нязьлічоных самачынных рэквізыцыях вобысках, біцьцю, зьдзеку і т. п.

Допісы.

Жывецца, як гароху пры дарэзе. У вёсцы Заборцы, Дунілаўскага пав. ўжо два гады стаяць жаўнеры (4 pułk ułanów). Хай бы яны сабе стаялі і жылі ў нас колькі хацелі, толькі навошта яны нас крыўдзяць. Абшарнік двора Сітцаў здаваў штогод нам пад пашу пасеку, без якой наша скаціна пагінула-б. Але як прышлі жаўнеры, дык палавіну пан ім аддаў, а палавіну мы сабе выпрасілі, але карысьці з яе ня маем, бо жаўнеры заўладалі усей пасекай, а як нашае каянё узойдзе незнарок, дык забіраюць у хлеў і пасьля спаганяюць па 8000 м.

Б. Р.

Напад асаднікаў на в. Новая Вёска. 20 лістапада а 8 гадз. увечара ў вёску Новая Вёска (Навагрудчына) прышлі 4 асаднікі з маёнтку Адамполь. Увайшоўшы ў хату гаспадара Сымона Шарэйка пачалі буяніць. Адзін з іх Паморскі ударыў гаспадыню. Тады Шарэйка выбег на вуліцу, каб пазваць людзей на ратунак, але асаднікі злавілі яго і пачалі біць чым папала. Зьбітага да паўсьмерці Шарэйку . выратавалі зьбегшыяся на гвалт людзі. Але асаднікі не успакоіліся,—злавіўшы Ул. Шарэйку таксама зьбілі і яго, выламалі дзьверы ў яго хаце і разагналі усіх хатніх. Пасьля прысталі да жонкі Ал. Гайкі, якая вырвалася ад іх і заперлася ў сваей хаце. Асаднікі выбілі усе вокны, выламалі дзьверы.

В—ай.

Асаднікі—няшчасьце на шае. У маёнтку Падзеневічы Ярэміцкай гміны, Навагрудзкага пав. пасяліліся асаднікі, якія паўзворывалі усе дарогі, істнаваўшыя з даўных часоў, а самі ездзяць сялянскімі шнурамі. Апрача гэтага яшчэ робяць гэткія зьдзекі і зьверствы. Адзін селянін з вёскі Новага-села ехаў да мястэчка, якраз яму трэба было ехаць тэй дарогай, якую чужынцы гэныя ўжо ўзаралі. Калі убачылі гэта асаднікі, заразжа давай страляць па селяніну, а пасьля дагнаўшы пачалі біць колькі ім хацелася, і прыгаварывалі: „My tobie chamie pokażemy, jak przez naszą ziemię jechać.“ Пасьля гэтага селянін хварэў цэлы месяц. Есьць паміж імі адзін буян Краўчык, які зьяўляецца як бы атаманам. Бяз гэтага атамана асаднікі нічога ня робяць. А з ім яны наводзяць страх на усею ваколіцу як напрыклад: у вёсцы Лядках вельмі часта б'юць жыхароў вёскі, бьюць вокны, выламліваюць дзьверы, і т. д.

Ю. Камар.

Змаганьне за беларускую школу.

У вёсцы Мароські, Лебедзеўскай гміны, Вялейскага павету была польская школа, у якую хадзіла толькі трое дзяцей; у канцы кастрычніка гэтая школа была зачынена і пачаўшая функцыянаваць там замест яе з 1 лістапада школа беларуская мае 70 вучняў, але другога вучыцеля інспэктар і туды вызначаць ня хоча.

У вёску Банькава, Валожынскага павету зьявіўся летась з прыказу павятовага інспэктара польскі вучыцель, прыездны з Галіцыі, і хацеў адчыніць польскую школу. Сяляне выразна далі яму зразумець, што жадаюць беларускай школы. Вучыцель хутка выехаў і другія на яго мейсца не зьяўляліся; так і да гэтага часу не адчынілася там польская школа. Аднак ня гледзячы на клопаты сялян беларускай школы там ніяк ня хоча адчыняць павятовы інспэктар, п. Страчынскі Мечыслаў. Летась у гэтай вёсцы паўстала прыватная беларуская школа, налічаўшая 43 вучняў, а таксама і ў вёсках Кібуці і Бабровічы, але яны былі адміністрацыйным парадкам зачынены, прычым вучыцелек беларускіх паліцыя даставіла ў памяшчэньне сваёй каманды, дзе над імі насьмяхаліся і зьдзекаваліся, паставіўшы іх у кут на цэлы дзень.

Школ беларускіх у гэтых вёсках няма і да гэтага часу, дзякуючы апецы пана інспэктара.

У сьнежні 1922 гаду вёска Банькава паслала было з прыгаварам аб адчыненьні беларускай школы свайго пайнамоцніка Касьяна Іоду, солтыса, да школьнага інспэктара, але дзелавод інспэктара, Абухоўскі, рашуча адмовіўся прыняць прыгавар і запрапанаваў прадстаўніку вёскі выдаліцца з канцэляры.

У вёсцы Бабровічы, Валожынскага павету адчынена інспэктарам павятовым польская школа, але ў той час, як па перапісі жадаючых вучыцца ў беларускай школе налічаецца да 100 дзяцей, школа польская пры ўсіх старaньнях вучыцеля мае цяпер ня больш 15—20 вучняў.

У вёсцы Даўбені Валожынскай гміны і павету была летась беларуская школа, ў якой вучылася 65 дзяцей, але дзякуючы „спагадным“ стараньням польскага павятовага інспэктара школа зачынена і дзеткі пазбаўлены навукі.

У сьнежні месяцы 1922 г. у вёсцы Бондары Валожынскага павету адчынілася беларуская прыватная школа, ў якой пачало вучыцца каля 40 дзяцей. Вучыцелька Маеўская Марыя зарэгістравала адразу гэту школу ў павятовага інспэктара, але інспэктар залічыў гэтую школу як „нелегальную“, данёс аб гэтым у Старoства і — паліцыя зачыніла так пажаданую для народу беларускую школу.

Пісьмы з Прагі.

I.

Усеславянскі студэнцкі Кангрэс.

17-га сьнежня 1922 г. у найвялікшым цэнтры сучаснай славянскай культуры—ў Празе—адчыніўся усеславянскі студэнцкі Кангрэс. З прывітальнымі прамовамі выступалі: міністр заграпічных спраў Чэха-славацкай рэспублікі Бэнэш, рэктар Унівэрсытэту Горачэк, рэктар тэхнікума, гарадзкі галава, а пасьля прадстаўнікі дэлегацый на Кангрэс ад студэнтаў усіх славянскіх народаў у такім парадку: ад чэха-славакаў (Капэцкі), беларусаў (Станкевіч), баўгар (Райков), юго-славян (Каршован), палякаў (Балінскі), рускіх (Ніандэр), украінцаў (Олесюк). У склад кожнай дэлегацыі, згодна пастановы арганізацыйнага камітэту па скліканьню Кангрэса, увaходзіла па шэсьць асоб; ня прыехаўшых трох дэлегатаў ад беларускага студэнцкага саюзу ў Вільні, з прычыны ня выдачы ім пашпартаў польскай уладаю,—заступалі прадстаўнікі эміграцыйскага беларускага студэнцтва, якая ў апошні час пачынае арганізоўвацца — раскіданае на ўсіх куткох Эўропы-(Прага, Бэрлін, Гданск, Кёнігсберг, Парыж, Софія, Жэнева, Вена).

Вельмі цікавую прамову сказаў Бэнэш, ў якой ён адзначыў, што гэты Кангрэс з'яўляецца сымволем новай будучыны. Вялікае значэньне—аполітычны характар Кангрэсу. Славянскае студэнцтва павінна, прыступаючы да агульнай працы, знайсьці тое, што зьвязавае, і сьцерагчыся тых пытаньняў, якія могуць радзіць спрэчкі. Канкрэтнасьць праграмы Кангрэса стварае неабходную атмасфэру даверчывасьці і прыдаець спакойную дзелавітасьць, мінуючы нацыянальныя, соцыяльныя і палітычныя супярэчнасьці, што з'яўляецца важнейшай прадпасылкай ўзаемнага азнаямленьня.

Вайна унясла вялікія зьмены ва ўсім сьвеце і асабліва ў Эўропе. Зьмяніла яна і палажэньне славянства, а разам з тым і многае з таго, што ляжала ў аснове тых або іншых па яго паглядаў. Перамога ў Эўропе дэмакратычнага прынцыпу адбілася надта спрыяючы на палажэньні большасці славянскіх народаў, хаця-ж дзе-хто з іх і праігралі вайну. Найвялікшае значэньне для будучага захоўваецца ў двух абставінах: тры славянскія народы атрымалі дзяржаўную незалежнасьць, якой ня мелі да вайны; з другога боку самая большая славянская дзяржава да ваеннага часу не змагла яшчэ уцелаісьціць свайго адраджэньня. Адсюль зьявіліся новыя праблемы, якія, між іншым, праз доўгі час ня будуць вырашаны.

Ужо і цяпер мы адчуваем, што усе ранейшыя пагляды на славянства павінны быць перагледжаны. Мы павінны мець адвагу адкрыта гэта сказаць. Перагляд мусіць быць зроблены ў палітычным, гаспадарскім і культурным адносінах.

У палі[illegible]ных адносінах трэ'мець на ўвазе р[illegible] пастаноўкі славянскага пытан[illegible] зьдзейсьненьня незалежнасьці [illegible]ьля гэтага зьдзейсьненьня. Су[illegible]насьці паміж двумя славянскімі народамі мелі зусім іншы характар, калі абодвы яны ці то адзін з іх былі пазбаўлены незалежнасьці.

віць партыі ў праве зяўляцца выказчыцай сацыяльнай ідэалогіі нашага селяніна, прадстаўляць яго інтарэсы ў Парлямэнце, і дае нам права назваць Wyzwolenie паддзелкай, як па сваіх сацыяльных праграмных супярэчнасьцях, так сама і па складу свайго прадстаніцтва ў Парлямэнце.

Удачы Wyzwolenia на нашых „Крэсах тлумачыцца тым, што з усіх палякаў, якія спакушалі і ашуківалі нашага селяніна на выбарах, Wyzwolenie зьяўляецца самай лепшай і спраўнай,— найбалей падобнай на той запраўдны прадукт, якога так жадае наш прагнучы зямлі, волі і парадку, зьвязаны па руках і нагах, духова прыгнечаны селянін.

III. Нацыянальная паддзелка.

Wyzwolenie прадстаўляе сабой ня толькі паддзелку соцыяльнай ідэалёгіі занепаўшага беларускага хлебароба, але адначасна зьяўляецца і прывабай на кручку вышэйпаказаных тыпаў — палітычных рыбаловаў. Вызваленцы бліжэй і ямчэй усіх іншых польскіх партыйманаў падыйшлі да самых таёмных глубін нацыянальнай душы беларуса, — зьвярнуўшыся да яго розуму і сэрца з добрай, яркай, народнай мовай і выставіўшы цэлы шэраг трэбаваняў, неабходных для роста і узбагачэньня яго душы, для разьвіцьця культурна—нацыянальнага жыцьця Беларусі.

І тут спрытная выбарная тэхніка партыі ўзяла ужо гаговае выпрацованае змагальнікамі за Адраджэньне Беларусі. Магчыма, што і ў гэтым выпадку было мала шчырасьці ў лідэраў Wyzwolenia, аднак трэба прызнаць іх выдатнае палітычнае чуцьцё: перш і лепш за ўсе польскія партыі вызваленцы ацанілі і падрахавалі для сваіх мэт моц і значэньне беларускага руху, — імі этную энэргію жыватворчай ідэі Нацыянальнага Адраджэньне. На шляху гэтай узрастаючай ад вясняных вод беларускай ракі вызваленцы і пабудавалі свае польскія млыны, запусьцілі свае рыбалоўныя выбарныя снасьці...

Вельмі выдатны, мінаючы пытаньне аб вызваленцах, факт, што на т. з. беларускіх крэсах, дзе польская статыстыка налічвала ня меней палавіны насяленьня „палякамі“ (лічучы беларусаў-католікаў палякамі!) і дзе падтрымліваць гэтую хвараблівую ілюзію лічылася да гэтых часоў сымптомам і нормай здаровай дзяржаўнасьці, — польская урадовая партыя Wyzwolenie за ўвесь выбарны час друкавала усе адозвы, газэты, праграмы і вела агітацыйную вусную працу выключна пабеларуску. Але гэтага мала.

У час выбараў бадай усе польскія партыі, нават шовіністычная Хіена, якая звычайна не прызнае істнаваньне беларусаў і беларускую нацыянальную ідэю лічыць антыпольскай інтрыгай нямецкіх гакатыстаў, а беларускую мову—папсаванай польскай і дзеля таго асуджаную на выкараненьне і загубу, аднак, каб бліжэй падыйсьці да беларускага селяніна, каб узварушыць яго розум і сэрца, раптам загутарыла ў беларускай мове.

Вызваленцы зрабілі гэта перш і лепш за другіх і ў гэтым вялікая доля іх удач.

На гэтым мы астановімся. Мы знаем, што родная мова ёсьць для народа адзіным срэдствам для зносін з вонкавым жыцьцем. Толькі родная слова стварае ў народзе тыя культурныя абставіны, якія як паветра патрэбны ня толькі для роста і разьвіцьця, але проста для дыханьня, для самога жыцьця народу. Мы знаем, што толькі дзякуючы роднай мове магчымы той ці іншы ўплыў на душу народа, — яго розум, сэрца і волю. І мы знаем, што усе гэтыя прызнаныя навукай, панаючыя ва ўсім культурным сьвеце праўды, адкідаюцца польскай крэсовай палітыкай у адносінах да беларускага народа.

Беларускі селянін адарваны ад бегу жыцьця, падзелены адзін ад другога, прыгнечаны сядзіць пакорны, паслушны начальству, плаціць усе павіннасьці, пераносіць усе крыўды ад крэсовай адміністрацыі... Значыць так можа быць вечна...

Так было дагэтуль. І ўсе польскія партыі так ці інакш падтрымывалі гэткае становішча спраў.

Але выбары паставілі перад польскімі партыямі пытаньне аб зносінах з беларускім народам, зносіны ня толькі з яго кешанёй і каркам, але і з яго душой. Зьявілася задача для польскага грамадзянства — у яго уласных інтарэсах, падыйсьці памагчымасьці бліжэй да беларускай душы, — прасьцей і лягчэй зрабіць уплыў на яе.

І вось тут, як па чарадзейству, зразу меняецца малюнак. Той народ, які толькі што абвешчаўся неістнуючым, тымі самымі партыямі прызнаецца як рэальны народ, у руках якога знаходзіцца для раздачы да паўсотні мандатаў. А на гэтыя мандаты поўнасьцяй заяўляюць пратэнсіі ўсе польскія партыі, як „лепшыя абаронцы інтарэсаў беларускага народу“....

Тыя самыя польскія гакатысты, якія не давалі беларускаму дзіцяці ў школах вучыцца, а ў сьвятынях маліцца ў роднай мове, гэтым калечучы дзіцячую душы, тыя самыя дзікія пэдагогі, пад магучым загадам скурнага партыйнага інтарэса, хутка находзяць патрэбную ім цяпер пэдагагічную праўду і самі да выбарных экзамэнаў пачынаюць студ'яваць беларусазнаўства і вучыць граматыку Тарашкевіча.

Тое, што адкідалася, як адзінае срэдства асьветы, узроста і разьвіцьця беларускага народу, цяпер было прызнана, як належшае срэдства ашуканства, зацямненьня і рабунку яго палітычнага розума, яго нацыянальнага пачуцьця, яго нацыянальнай волі.

Так робіць заўсёгды тая дрэнная дзяржаўнасьць, якая лічыць народ срэдствам для сваіх мэтаў,—паднявольныя народы лічыць гноем для поля уладароў.

Цяпер застаецца зрабіць толькі адзін шаг: тое, што ўсімі польскімі партыямі практычна прызнана ў іх карысных партыйных мэтах,—прызнаць—у інтарэсах самога беларускага народу!!.

Першыя выбары,—першае прызнаньне жывой крыніцы народнай праўды, першая спроба абаперці на народным праве палітычную сыстэму, збудаваную з маны і насільля кончылася поўным крахам для сыстэмы. Хворая ідэі, быццам у цэнтвы Эўропы, у XX вяку жывы шматмільённы народ можна аставіць бяз мовы, самсцілася дужа непрыемным прабуджэньнем...

Ці можна думаць, што гэтыя здарэньні навучаць, не прападуць без пладоў?

Ня ведаём.

(Працяг будзе).

Гэтае пытаньне зусім ставіцца іначай, калі яны абедзьве свабодныя. Ня трэба хаваць ад сябе, што ў апошнім выпадку супярэчнасьці больш небясьпечны. Цэлы шэраг палітычных пытаньняў зараз ня можа быць вырашаны так, як да вайны. Для прыклада можна паказаць на адзінства Юга-Славіі і Чэха-Славакіі ці пытаньне Карпатарускае. У гаспадарскім адношаньні нельга забываць, што славянскія народы наагул эканамічна меньш разьвітыя, чым іншыя эўрапейскія народы. У гэтай галіне задачы надта трудныя. Эканамічная палітыка славянства павінна быць цяпер зусім іншай, чым да вайны. Тое, што раней мы не бачылі, цісьніць нас з усей моцы. У аснове гэтай палітыкі павінна ляжаць імкненьне да цеснага эканамічнага сапрацоўніцтва, пры дапамозе якой славянскія народы змогуць асягнуць больш высокія гаспадарскія ступені разьвіцьця і ўсьцярагчыся, каб ня стаць ахвярай эканамічнай палітыкі іншых нацый. Мы павінны аткрыта прызнаць, што ў дзе-якіх адношаньнях стаім з заду іншых, хоця-ж і няма ніякіх прычын глядзець пэсымістычна на будучыну.

У культурным адношаньні мы павінны сур'езна падумаць аб тым, якое значэньне мае для нас культурная солідарнасьць і культурная палітыка славянства. Асабліва вагу мае узаемнае пазнаньне, уплыў аднэй культуры на другую і абмен культурнымі творчымі сіламі між паасобнымі славянскімі народамі. Разьвіцьцё нацыянальнай культуры, гэта ёсьць змаганьне за павышэньне і паляпшэньне культурнага ураўня. Гэтае змаганьне абазначае паступовае павялічэньне значэньня індывідуальнасьці, як у адносінах да кожнай чалавечай адзінкі, гэтак і ў адносінах да цэлага народу. Культурнае разьвіцьцё заўсёды было і будзе працэсам дэфэрэнцыяцыі і індывідуалізацыі. Адсюль вынік: культурная солідарнасьць славянства ня можа азначаць нівеліроўкі паасобных славянскіх народаў. Наадварот, яна мае паляпшэньне і пад'ём нацыянальных культур. У выніку гэтага з'явіцца зусім не адасабненьне аднаго народу ад другога, а толькі большая індывідуалізацыя кажнай асобнай славянскай нацыі.

Вечарам адбыўся банкет, ладжаны цэнтральным саюзам чэхословацкага студэнцтва.

На гэтым банкеце Бэнэш сказаў прамову, у якой адзначыў, што гадоў трыццаць таму назад справа славянская зусім стаяла інакш чым цяпер. Тады большасьць славянскіх народаў былі паднявolены, цяпер—большасьць маюць сваю дзяржаўную незалежнасьць, за выключэньнем толькі беларускага ды украінскага народаў, якія ня маюць яшчэ сваей дзяржаўнай незалежнасьці.

Б. С. Р.

(Канец будзе).

З Беларускага жыцьця.

У Латвіі вышла брашура К. Езавітава палатышску пад загалоўкам „Par baltkrieviem un bielkriewiem Latwija" (Аб беларусах і велікарусах у Латвіі).

Пасьпяшыце! Усе анкеты, разасланыя Беларускім Пасольскім Клюбам па вёсках трэба неадкладна запоўніць усе рубрыкі і пераслаць у Warzawu. Sejm, Białoruski Klub Poselski альбо Wilno, Wilenska 12 — 6. Вёскі, якія не атрымалі анкет, хай зьвертаюцца за імі на паказаныя вышэй адрасы. Ад ліку прысланых анкет будзе залежыць апрацоўка заканапраекту па пытаньнях закранутых анкетамі.

Беларускі студэнцкі вечар. 1 лютага ў залі Плястыкаў (Лукішскі пляц) беларускія студэнты ладзяць вялікі вечар на карысьць Віленлескага Студэнцкага Саюзу. Пастаўлена будзе „Бутрым Няміра" пьеса Ф. Аляхновіча. У дывэртысмэнце выступяць два беларускія хоры (жаночы і мешаны), артыста расейскай опэры Суд-кевіч і п. Вадзінскі выканаюць некалькі сольных намяроў. Танцы пры павялічаным вайсковым аркестры да раніцы.

Віленская Беларуская Гімназія ладзіць бяспройгрышную лотарэю на карысьць вучнёўскай бібліатэкі.

Цана білета 1000 мар. На выручаныя грошы будуць куплены кнігі па беларусазнаўству і інш.

У Горадні вышаў № 2 беларускай газэты „Вясковы пролетары".

Цантральная Беларуская Школьная Рада даводзіць да ведама сяброў Т-ва Беларускае Школы, што 28 студня 1923 г. (у нядзелю) ў Вільні, Біскупская 12 (памешк. Белар. Клюбу) а 12 гадз. дня назначаны агульны вялікі сход сяброў Т-ва Белар. Школы дзеля разгляду справаздачы старога Ураду і выбараў новага. Сход будзе лічыцца правамочным, не зважаючы на лік прыбыўшых сяброў.

Ня гледзячы на цяжкія і неспагадныя для выдавецкай працы абставіны Віленскае Беларускае Выдавецтва Б. А. Клецкіна бяз перастанку абагачае беларускі кніжны рынак новымі выданьнямі. Апошнімі днямі зьявілася ў прадажы, у выданьні гэтага выдавецтва, „Хрыстаматыя Беларускае літэратуры XI век—1905 год". Максіма Гарэцкага, прыпасаваная для карыстаныя ў сярэдніх школах. Тэхнічнае выкананьне добрае і акуратнае.

У гор. Вялейцы беларускім артыстам М. Курылём была зладжана вечарына на праваслаўныя Каляды. Пастаўлены былі: „На папасе" Янкі Купалы і „Зьбянтэжаны Саўка" Л. Родзевіча.

На Новы Год у вёсцы Трашчыцы, Нясьвіжскага пав. гуртком моладзі былі пастаўлены тры пьесы: „На папасе" Я. Купалы, „Пасланец" Л. Родзевіча і „Чорт і баба" Ф. Аляхновіча. Народу сабралася так многа, што ўсе не маглі ўтоўпіцца ў залю.

У м. Міры, Нясьвіжскага пав. адбылася беларуская вечарына, ладжаная на карысьць дзіцячага прытулку. Пастаўлена была камэд. Аляхновіча, «Шчаслівы муж» Пасля спэктакля белар. пасол Б. Рагуля сказаў прамову, ў якой абрысаваў сучаснае палітычнае становішча і плян бліжэйшай працы беларускага пасольскага клюба. Вечар арганізаваны быў грамадзянкай Я. Чыркун.

З Менску.

15 лістапада 1922 г. адбыўся III Агранамічны зьезд на Беларусі.

Цантральны Выканаўчы К-т Беларусі зацьвердзіў пастанову Народнага Камісарыяту Землеробства аб пабудаваньні ў Жарноўскім лясніцтве лясной дасьледчай станцыі лясного тэхнікума.

Пісьменік Галубок, які цяпер жывець у Менску, напісаў новую драму ў 5-х актах „Падкідыш".

Беларусы ў Латвіі.

ЛЮЦЫН. 14 студня ў беларускай пачатковай школе адбылася ёлка для дзяцей. Дзякуючы сзложаным ахвярам праз месцовае беларускае грамадзянства былі раздадзены дзіцям падарункі.

Пры беларускай гімназіі арганізаваўся драматычны гуртон з вучняў гімназіі. Ладзяць да пастаноўкі: „На вёсцы" Аляхновіча, „Карчма—на літоўскай граніцы" Пушкіна, „Паўлінка" Купалы і у хуткім часе мае выйсьці часопіс беларускай моладзі ў Люцыне.

† Памяці Вінцэнта Станкевіча.

У 2 гадзіне ночы 5-га студня, у вёсцы Арленяты, Ашмянскага павету, рукамі няведамых злачыннікаў, замучан бацька ксяндза Адама Станкевіча, Вінцэнт Станкевіч. Трагедыя гэтага выпадку кідаецца сама ў вочы. Нязломнай волі беларускі сёлянін змагаўся век свой цэлы (дажыў 60 г.) за лепшую будучыну сваей сям'і. І дачакаў хвіліны, калі ўбачыў, што сыны яго—дзякуючы насамперад яго-ж энэргіі — занялі інтэлігентнае становішча ў жыцьці грамадзянства. Чым ён быў для дзяцей найлепей характэрызуе сам Кс. Адам. „Характар стойкі, вытрывала, цьверды як скала. Вучыў нас, двух братоў, ня здымаючы лапцей — з ім пашла ў магілу мая лепшая частка. — Ён быў мне прымерам няўхільнай, магутнай волі".—

Забойства св. памяці Вінцэнта гэта цяжкая рана нятолькі сям'і Станкевічаў. Яна адбілася цяжкім рэхам на ўсіх, хто знае чым ёсьць для нас яго сын Адам, натораму дзіўны лёс задаў такі страшэнны ўдар у хвіліну, калі ён з'явіўся як выбарны ад беларусаў у Сойме. Абставіны забойства маюць характар рабунковы. Зладзеі улезьлі праз акно пустой каморы і абставілі памешканьне. У другім канцы усе спалі. Пэўна прыпадкова разбудзіўся бацька Вінцэнт і вышаў за дзьверы. Там яго і задержалі. Сын пачуў нейкі стогн і прачыніў дзьверы сянёй Тады палі раптам тры стрэлы. Праз акно відзелі ўцякаючага да ганку Вінцэнта, гдзе і нашлі яго з прастрэлянай галавой. Злыдні пасьля гэтага забралі шмат чаго з хаты і пашлі сабе спакойна ў старану лёса. Той парой людзі былі ўжо збудзіліся і некаторыя відзелі адходзячых. Баяліся аднак чапіць аружных разбоўнікаў.

Сумныя рэфлексы насуваюцца самі сабой над гэтым здарэньнем. Неадзінны гэта выпадак. На нашай зямельцы завяліся нейкія цёмныя сілы, што не даюць нашаму гаротніку спакоўна прапаваць на дабро бацькаўшчыны. Зло расьцець, дабро паменшаецца. Новая, здаровая культура ня будуецца, а разрушаецца і тая, якая была. Дэгэнэрацыя душ, вось страшэнны пасьледак вайны. Але не адкрывайма дарогі пэсымізму. Зло само ў сабе носіць зарод сьмерці.

К. С.

Ад Беларускага Т-ва пом. пац. ад вайны.

Беларускае Таварыства пацярпеўшым ад вайны у Вільні гэтым складае шчырую падзяку ахвараваўшым на Беларускі дзіцячы прытулак у Вільні у сьнежні месяцы 1922 г. сьвяшчэньніку Валожынскай царквы Уладзімір Даламатаву за 1 п. 20 х. жита п. Зінаідзе Асіповіч за 10 х. ж., п. Дзяку Валер'яну Маеўскаму за 35 х. ж., грам. вескі Чартовічы за 3 п. 20 х. ж., гр. в. Ганчары за 1 п. 22 ф., гр. в. Міні за 1 п. 38 х. ж, гр. в. Аўгустова за 3 п. 18 х. ж., гр. в. Бандэры за 4 п. ж., гр. в. Гарадэчна за 2 п. 22 х. ж., гр. в. Гародзькі за 3 п. 33 х. ж., гр. в. Жураўцы за 6 п. ж., 7000 мар., 13 арш. халста й 1 ручнік, Удаве п. Скакоўскай за 19 х. збожа, п. Рыгору Мышкоўскаму за 3 арш, халста, п. Агрыпіне Каліноўскай за 1 ручнік, п. Мар. Алешко за 1 кашульку і п. Сікорскай за кавалак палатна.

Асабліва Таварыства дзякуе ініцыатарам збору п. Зінаідзе Асіповіч, Сьвяшчэніку айцу Уладзіміру Даламанаву і Уладзіміру Сухадольцу, папрацаваўшым для бедных дзяцей па збору ахвяраў і дастаўцы да прытулку і зборшчыкам п. Лукашу Барадзе і вучню гімназіі Васілю Станкевічу. 10—I—1923 г.

Віцэ Старшыня Камітэту А. Сакалова.

Свая пошта.

Вучыцелю Ал. Кузьме. Каб адчыніць беларускую школу ў вашай вёсцы патрэбна пастанова гміннай Рады; ад спаўненьня гэтай пастановы, пасьля зацьверджаньня яе павятовым старастам, ня можа ухіліцца інспэктар,— інакш ён адпавядае перад законам. Пры наліччы ў Вас адпаведных кваліфікацый інспэктар не мае права адмовіць Вам у назначэньні на пасаду вучыцеля. Вашай справай, як і наагул справай беларускае прасьветы і беларускага вучыцельства заняты цяпер Бел. Цэнтр. Шк. Рада і Беларускі Соймавы Клюб.

Грам. Янкоўчыку. Ня толькі беларускія, але і польскія школы адчыняюцца толькі па пастановах гміннае рады. Няхай радныя вашае гміны спраўдзяць, ці ня было нарушэньня гэтага правіла пры адчыненьні ў вашай гміне, чыста польскіх школ.

Гр. Войціку. Газэта шмат куды не даходзіць, аб гэтым паведамлены нашыя паслы, а пакуль будзем сябе супакаіваць: „нес воўк, панясуць і ваўка".

Гр. Сьветлавастокаву. Грошы атрымалі, дзякуем. Аб высылцы календара, „Кгупісу" і інш. зьвярніцеся па адрасу Вільня, Завальная вул. 7.

Курс на грошы.

(Віленская біржа.)

за 27 студня.

Рублі латвійскі	105
Золата 10 р.	174600
Доляры	28300

Папраўка: у № 3 „Н. Б." у стацьці: „Што такое Wyzwolenie з беларускага пункту гледжаньня" папалася друкарская абмылка: . . . рад такіх кандыдатаў Wyzwalenie б. ахвіцэраў, памятнага (а не памятных, як надрукована) кожнаму і т. д.

Беларускі паказальнік.

Віленская Беларуская Гімназія (8 клясаў) — Вострабрамская вул., 9.
Віленскі Беларускі Нацыянальны Камітэт — Вострабрамская вул. № 9.
Віленскі Беларускі Музыкальна - Драматычны Гурток — Біскупская № 12-6.
Беларуская Урадовая гімназія Dangavpils Varsava iela 16.
Рыскі аддзел Беларускага Культурна-Прасьветнага т-ва „Бацькаўшчына" — Latwija, Riga, Nikołaj iel'a 20 dz. 1.
Беларускае *Культурна Прасьветнае т-ва „Бацькаўшчына" у Латгаліі* — Latwija, Riga, Witebskaja, 16.
Люцынскі Аддзел Беларускага Культурна Прасьветнага т-ва „Бацькаўшчына" у Латгаліі — Latwija, Lucyn Sjebeżskaj 66.
Рада Беларускай Каленіі у Латвіі. — Latwija, Riga, Bulw. Totlebena, 7-3.
Навагрудзкая Беларуская Гімназія Навагрудак.
Нясьвіжская Беларуская Гімназія. Нясьвіж.
Беларускае Выдавецкае т-ва Вільня, Віленская 8.
Таварыства Беларускае Школы і Цантральная Беларуская Школьная Рада Вільня, Віленская 12
Беларуская Кнігарня — Вільня, Завальная вул. 7.
„*Беларускі Звон*" Вільня, Вострабрамская вул 9-23.
Беларускае Прэс-Бюро у Рэвалі — Europa. Estonija. Rewal. Post-Kast 153, Biełaruskaje Press-buro.
Белар. Аддзел пры Мініст. Прасьветы у Латвіі — Latwija, Riga, Nikolaja eela 36 a.
Weis ruthenisches Presburo — Dancig, I, „sentm 11".
Беларускі Студэнскі Саюз — Віленская вул. 12-6.
Беларускі пасольскі клюб. Warszawa, Sejm Rzeczypospolitej.
Сэкрэтарыяты Беларускага Пасольскага Клюбу
1) Вільня, Віленская вул. № 12. кв. 6.
2) Горадня, Мастовая 9.
3) Воукавыск, Псковая 14. У гэтых сэкрэтарыятах паслы прыймаюць кожную нядзелю ад 10 да 1 г.
Беларускі Цантральны Камітэт помачы пацярп. ад вайны. Вільня, Віленская, 12, 6.
Віленскі Беларускі Камітэт помачы пацярп. ад вайны. Вільня, Вострабрамская 9-24.
Горадзенскі Бел. Кам помачы пац. ад вайны. Горадня, Мастовая, 9.
Беларуская Драматычная Майстроўня Вільня, Вострабрамская, 9.
Беларускі прытулак. Вільня, Вострабрамская, 9.
Беларускі Жаночы Гурток. Вільня, Вострабрамская, 9.
Эміграцыйнае бюро у Гданску. Gdańsk III, Damm II. Weis-ruthenische Informationsbüro.
«*Маладое Жыцьцё*» Вільня, Вострабрамская, 9.
„*Наш Шлях*" Вільня, Віленская, 12.
„*Беларускі Сьцяг*" Літва. Kaunas, Senatoriqu 9 - 8.
Беларускі Музэй. Вільня, Вострабрамская, 9.
Віленскі Саюз Каапэратываў Вільня, Малая Погуланка 12.
Беларуская друкарня „Друк" Вільня, Субач № 2.

Зварочуемся да ўсіх беларускіх арганізацый на сьвеце з просьбаю — прысылаць у гэты аддзел свае адрасы.

Усім падпішчыкам газэта высылаецца рэгулярна, — хто не атрымлівае, няхай паведамляе аб гэтым адміністрацыю газэты.

Рэдактар-выдавец А. АМЕЛЬЯНОВІЧ. Друкарня „ДРУК" Субач, 2.